

Huisvlieg cruciaal in besmetting Campylobacter

'Geen extra regels zonder onderzoek besmettingsbron'

Het aantal mensen dat door Campylobacter een voedselinfectie oploopt, is in de afgelopen zeven jaar nauwelijks of niet afgenomen. Daarentegen is er dankzij strikte hygiëneprotocollen, een drastische vermindering van vijftig procent te zien in het aantal vleeskuikens dat de Campylobacter-norm overschrijdt. Er lijkt dus geen correlatie te bestaan tussen minder besmette kippen en minder humane voedselinfecties. Toch overweegt het ministerie van VWS regelgeving in te voeren als blijkt dat het Europese voorstel in november niet door lidstaten wordt geaccepteerd.

Tijdens het Campylobacter-congres op 31 augustus in Ede sloeg de aankondiging van Arie Ottevanger, coördinerend specialistisch adviseur Voedselveiligheid van het ministerie van VWS, bij de aanwezige pluimveehouders toch even in als een bom. Extra regelgeving lijkt onrechtvaardig, want de bestrijding

van Campylobacter door de Nederlandse pluimveesector is succesvol. Bovendien hanteert de sector sinds 2009 vrijwillig een monitoringsprogramma op basis van een private proceshygiëncriterium (PHC). Volgens een van de sprekers, Mark den Hartog van Nepluvi, is het aantal Campylobacter-positieve

koppels hierdoor afgenomen en is het aantal in Nederland geslachte eindproducten met relatief hoge Campylobacter-waarden (meer dan 1.000 kve/gram) gedaald van bijna 10 procent in 2009 naar 5 procent in 2015. „Sinds we het monitoringsprogramma zijn gestart, zien we een dalende trend.” Een

belangrijke bijdrage wordt geleverd door de pluimveehouders zelf. „Het effect van aangevoerde koppels op het slachtproduct is groot”, geeft Den Hartog aan.

Serius probleem

Het succes van de dalende trend van vijftig procent gaat niet gepaard met een daadwerkelijke afname van het aantal voedselinfecties. Het is vreemd dat het ministerie tegen deze achtergrond voorstelt om met regelgeving te komen. Ottevanger zegt hierover het volgende: „In Europa staat het aantal geregistreerde gevallen op 200.000 mensen. Dat is nog maar het topje van de ijsberg. In Nederland wordt geschat dat er zo'n 100.000 voedselinfecties per jaar zijn. 23.000 mensen gaan naar de huisarts met griepachtige verschijnselen, waarbij meestal geen voedselinfectie wordt geïdentificeerd. Zestig mensen ondervinden jaarlijks blijvend schade door Campylobacter. Het is dus een serieus probleem. Er is echter nog geen EU-regelgeving, maar er ligt wel een voorstel klaar dat uit drie maatregelen bestaat: normering slachtkippen, overheidscontrole slacht en recontaminatie met perox azijnzuur. Over dit laatste aspect waren sommige lidstaten erg kritisch. In november dit jaar komt de EU met een nieuw voorstel. Als de lidstaten het voorstel niet accepteren of als de maatregelen niet leiden tot minder voedselinfecties, overweegt het ministerie om met eigen regels te komen.” Maar als het zover komt, belooft Ottevanger wel dat Nederland met een importstop komt voor vlees dat niet voldoet aan de Nederlandse eisen.

Tegenstrijdig

De aanwezige pluimveehouders reageerden verbaasd op de aankondiging van Ottevanger. „De besmetting moet ook elders worden gezocht”, stelt pluimveehouder Paul Hannink. „Dit is tegenstrijdig. Eerst moet de andere besmettingsroute in kaart worden gebracht.” Volgens Ottevanger gaat het RIVM dit onderzoek binnenkort oppakken, maar op welke termijn de resultaten van dit onderzoek verwacht kunnen worden, is onbekend. Hannink: „Het kan toch niet zo zijn dat er door Nederland extra maatregelen opgelegd worden, terwijl de sector een daling van 50 procent heeft gerealiseerd en dat dit geen effect heeft gehad op het aantal voedselinfecties. Er moet eerst een onderzoek komen en dan kunnen we kijken naar maatregelen.” Jan Brok, secretaris van de NVP, benadrukt daarbij: „Als sector beseffen we natuurlijk het belang om Campylobacter te bestrijden

en om hier alles aan te doen.” Maar ook hij bestempelt extra regelgeving als niet zinvol wanneer niet precies duidelijk is waarom het aantal voedselinfecties niet afneemt.

Andere besmettingsbronnen

Volgens de EFSA wordt 50 tot 80 procent van de voedselinfecties door besmetting vanuit pluimvee veroorzaakt, en 20 tot 30 procent via andere bronbesmettingen. Volgens Den Hartog kunnen dat varkens, runderen en groenten zijn. Slechte keukenhygiëne vormt – ondanks voorlichting en bekendheid bij de consument – een belangrijk besmettingsrisico. Opvallend is dat het RIVM in zijn rapport 'Staat van Zoönosen 2014' stelt dat 'kippenvlees naar schatting 'slechts' in circa 30 procent de oorzaak is van humane voedselgerelateerde Campylobacter-infecties, waarbij dus Campylobacter-infecties via andere routes en/of levensmiddelen mede de humane infectiecijfers beïnvloeden'. Er zijn dus verschillende cijfers. Opmerkelijk feit is dat na de vogelgriep en ruimingen het aantal voedselinfecties terugliep. Brok heeft daar een eenvoudige verklaring voor: „Veel kippen werden preventief geruimd, waardoor er aanzienlijk minder vliegen waren in die periode en de maanden erna.”

Belangrijkste preventiemaatregel

Tijdens het Campylobacter-congres wordt duidelijk dat de vlieg wellicht de belangrijkste oorzaak van het overbrengen van de bacterie is. Vliegenbestrijding blijkt de belangrijkste preventiemaatregel. Door de lucht kan het zich volgens de deskundigen niet verspreiden en de bacterie overleeft slecht in minder optimale omstandigheden. „We behalen positieve resultaten met vliegennetten”, vertelt Hilko Ellen, onderzoeker Huisvesting Pluimvee bij Wageningen UR Livestock Research en tevens projectleider van 'Campylobacter de Baas.' „We zien een 80 procent-reductie door gebruik van netten. Een goede hygiëne is echter essentieel voor een positieve werking van een vliegenwering; vooral hoe de pluimveehouder omgaat met mest. Geen mest op het bedrijf is mijn advies.” Het vliegengas dat gebruikt wordt op de proefbedrijven bestaat uit standaard windbreekgas en laat geen vlieg door. Daarnaast raadt Ellen ook aan om snelle deuren te installeren, zodat geen vlieg meer binnen kan komen. Hoewel het gas geen of nauwelijks invloed op de ventilatie heeft, merkt een van aanwezigen wel op dat in de winter rijp de

ventilatie ernstig kan belemmeren.

Hoe nauwkeurig de proefbedrijven ook werken, opvallend is dat er af en toe wel een besmetting op de proefbedrijven plaatsvindt. Waarom dat zo is, moet volgens Ellen nog onderzocht worden. Daarnaast blijken er regelmatig koppels aangevoerd te worden die bij uitladen negatief zijn, maar na het uitladen positief getest worden. Soms al na vier uur. De besmetting gaat blijkbaar zeer snel. Ellen vermoedt dat bij deze besmetting ook de huisvlieg weer een belangrijke rol speelt. „We gaan ons richten op het uitladen en de erfvangploegen. We willen weten wat er bij het uitladen gebeurt.” Wellicht dat er na het nodige onderzoek gewerkt gaat

Vliegenbestrijding belangrijkste preventiemaatregel

worden aan een uitlaadsysteem waar geen vlieg meer tussen kan komen.

Vleesetende planten

Studenten van Wageningen Universiteit hebben onderzocht welke mogelijkheden er zijn om vliegen te bestrijden of te weren, waarbij ze gebruik maakten van een literatuurstudie en zogenaamde 'crowd sourcing'. Masterstudente Biologie Ingeborg van Es meent dat de oplossing er nog niet is, maar denkt dat wellicht een combinatie van technieken goed kan werken.

In ieder geval lijkt iedereen van mening, ook de aanwezigen in de zaal, dat de vlieg een cruciale rol speelt en dat bij elke besmetting niet uitgesloten kan worden dat dit louter door de vlieg komt. Wellicht dat hier een verklaring ligt waarom er bij consumenten geen daling zichtbaar is van het aantal voedselinfecties. Het onderzoek dat RIVM wil uitvoeren, zal hopelijk duidelijkheid geven naar de 'missing link' van de besmettingsbronnen. ■

